

Natuurtoets Ezumazijl - Oostmahorn

Verbreiding Nije Feart voor vaarroute Sud Ie

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN tbv
uitvoeringsprojecten

projectnummer 0403459.00
definitief revisie 01
16 oktober 2017

Natuurtoets Ezumazijl - Oostmahorn

Verbreding Nije Feart voor vaarroute Sud Ie

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN tbv uitvoeringsprojecten

projectnummer 0403459.00

definitief revisie 01
16 oktober 2017

Auteurs

P.M. Zeinstra

Opdrachtgever

Gemeente Dongeradeel - Programma Süd Ie en Wetterfront Dokkum
Postbus 1
9100 AA Dokkum

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave

beschrijving revisie 01
definitief revisie 01

goedkeuring
C.M.S. Kramer

vrijgave

b/a

Inhoudsopgave

Blz.

Advies		1
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Projectvoornemen	4
1.3	Doel en onderzoeksvragen	4
1.4	Leeswijzer	6
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	7
2.1	Algemeen	7
2.2	Soortbescherming	7
2.3	Gebiedsbescherming	8
2.3.1	Natura 2000	8
2.3.2	Natuurnetwerk Nederland	8
3	Methodiek	10
3.1	Algemeen	10
3.2	Bureauonderzoek	10
3.3	Terreinbezoek	11
3.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	11
4	Resultaten	12
4.1	Gebiedsbeschrijving	12
4.2	Beschermde soorten	14
4.2.1	Resultaten bureauonderzoek	14
4.2.2	Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	14
4.2.3	Samenvatting beschermde soorten	17
4.3	Beschermde gebieden	17
4.3.1	Instandhoudingsdoelstellingen Lauwersmeer	18
4.3.2	Kwalificerende waarden op het projectgebied	21
4.3.3	Conclusie aanwezige natuurwaarden	21
4.4	Provinciaal beleid	22
4.4.1	EHS	22
4.4.2	Ganzenfoerageergebied	23
4.4.3	Agrarische natuurtypen	23
5	Toetsing Wnb - Soortbescherming	25
5.1	Effectbepaling project	25
5.2	Toetsing effect op beschermde soorten	25
5.2.1	Vogels	25
5.2.2	Zoogdieren	26

6	Toetsing Wnb – Gebiedsbescherming	28
6.1	Storingsfactoren	28
6.2	Toetsing effecten op Natura 2000-gebied Lauwersmeer	30
7	Effecten op de EHS	32
8	Bronnen	33

Bijlagen

Bijlage I: Wettelijk kader

Begrenzing van de projectgebied (rode lijn). Bron: Globespotter, 2017

Advies

Gemeente Dongeradeel is voornemens om het natuurvriendelijke – en duurzame oevers langs de Nije Feart aan te leggen. Het project kan worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Wet natuurbescherming en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. Daarom is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het projectgebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Natuurtoets.

Conclusies: Beschermde gebieden

In het projectgebied is geen EHS-gebied of Natura 2000-gebied aanwezig. In de omgeving van het projectgebied ligt een EHS-gebied en het Natura 2000-gebied Lauwersmeer. In hoofdstuk 6 en 7 is getoetst of de aanwezige beschermde natuurwaarden effecten ondervinden van *geluid, trilling en vermessing door stikstofdepositie* als gevolg van de voorgenomen tijdelijke ingreep. Aangezien de werkzaamheden tijdelijk van aard zijn, het gebied niet stikstofgevoelig is en geluid en trilling wegvallen door de reeds aanwezige geluid en trilling, treden er geen effecten op en zijn (significant) negatieve effecten op de EHS en de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied uitgesloten. Er is daarom geen noodzaak voor vervolgstappen of een uitgebreidere toetsing.

Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja [Natura 2000-gebied/NNN]
Effecten beschermde gebieden?	Nee
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Nee

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden in het projectgebied:

- *Algemene broedvogels (nestplaatsen);*
- *Diverse vleermuizen (foerageergebied en vliegroutes);*
- *Otter (geen leefgebied, maar wel mobiele soort).*

In Tabel 1 is aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende project. Aangegeven is of een nader onderzoek nodig is, of er sprake is van een overtreding van de Wet Natuurbescherming, of dit middels maatregelen voorkomen kan worden en of bij de uitvoering van het project een ontheffing nodig is. In Hoofdstuk 5 van deze Natuurtoets staat de onderbouwing voor de gegeven conclusies.

Tabel 1. Aanwezigheid soorten in de omgeving van het projectgebied.

Soort (groep)	Broedvogels (diverse)	Vleermuizen (diverse)	Otter
Essentieel leefgebied in projectgebied?	<i>Broedvogels in bomen en rietkragen</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>
Nader onderzoek nodig?	<i>N.v.t.</i>	<i>N.v.t.</i>	<i>N.v.t.</i>
Is er sprake van een overtreding?	<i>Nee, mits soortspecifieke maatregelen genomen worden</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>
Ontheffing noodzakelijk	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>	<i>Nee</i>
Vervolgstappen	<i>Werken buiten broedseizoen (circa maart t/m juli). Indien dit niet mogelijk is, projectgebied vóór broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels (kappen bomen, maaien riet). Indien dit eveneens niet mogelijk is, projectgebied door ecooloog laten controleren op broedgevallen.</i>	<i>nee</i>	<i>nee</i>

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage I staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Dongeradeel heeft het voornemen om, in het kader van 'Programma Sud Ie en Wetterfront Dokkum', de bestaande watergang 'Nije Feart' op te waarderen naar een vaarroute voor motorboten. Gelijktijdig hiermee worden natuurvriendelijke oevers en duurzame oevers aangelegd. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken wordt het vaarwater plaatselijk verbreed.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven. In Figuur 1.1 is de ligging van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: Globespotter, geraadpleegd op 30 januari 2017.

1.2 Projectvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens de Nije Feart (tussen Ezumazijl en Oostmahorn) op te waarderen naar een vaarroute voor motorboten. Hiervoor dient het vaarwater plaatselijk verbreed te worden. Gelijktijdig worden er ook natuurvriendelijke (KRW-) en duurzame oevers aangelegd. De watergang loopt direct ten westen van het dorp Ezumazijl, langs een aantal agrarische percelen, een camping, richting het recreatiepark Esonstad (ten zuiden van Oostmahorn).

Het projectvoornemen bevindt zich nog in de ontwerp fase. De volgende ingrepen vinden plaats:

- Beter bevaarbaar maken van de Nije Feart;
- Plaatselijk verdiepen van de vaarweg (baggeren);
- Plaatselijk verbreden, door buiten het huidige profiel zoveel mogelijk natuurvriendelijke en duurzame oevers aan te leggen. Het gaat voornamelijk om maximaal enkele meters;
- Plaatsen sluisje;
- Bestaande (vaste) bruggen/duikers worden vervangen met hogere, vaste bruggen;
- Ten behoeve van het verbreden van de Nije Feart dient het betonpad ten westen van Ezumazijl verplaatst te worden (naar het westen);
- Kappen van bomen/boschages direct langs de Nije Feart in zuidelijk deel projectgebied en ter hoogte van gaswinlocatie.

Er vindt geen bronbemaling plaats.

De werkzaamheden zullen ongeveer 3 tot 4 maanden in beslag nemen. Het is nog niet bekend wanneer de werkzaamheden starten.

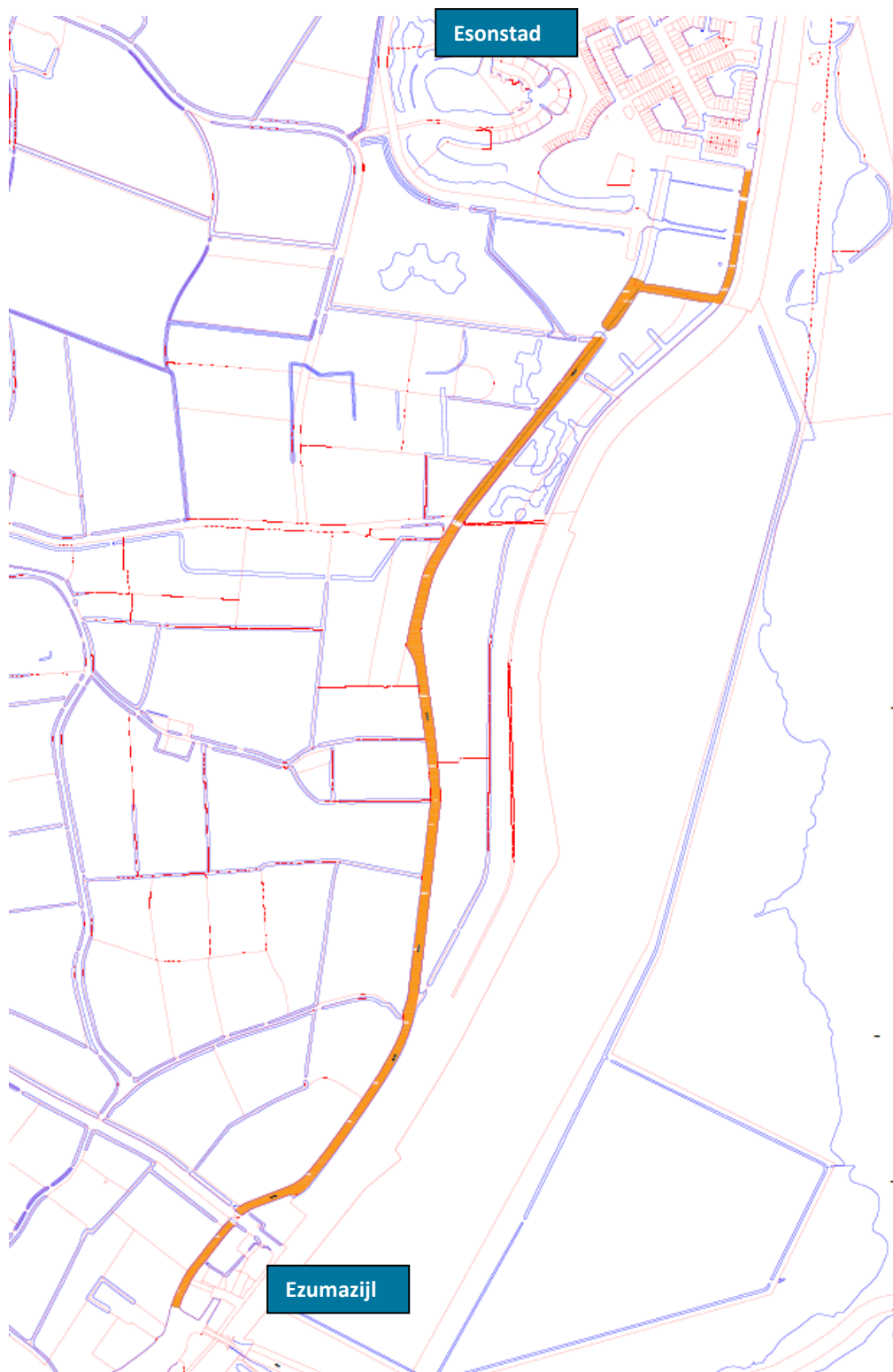
Zie Figuur 1.2 voor een impressie en het ontwerp van het voornemen.

1.3 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van de voorgenomen ontwikkeling? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedingszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

Figuur 1.2. Schets projectvoornemen. Bron: Gemeente Dongeradeel, 2016.

1.4 Leeswijzer

De Natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- De Natuurtoets begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende Natuurtoets;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de Natuurtoets en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van de Natuurtoets;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het projectgebied;
- Hoofdstuk 5 toetst het plan aan de beschermde soorten vallend onder de Wet Natuurbescherming;
- Hoofdstuk 6 toetst het plan aan beschermde gebieden vallend onder de Wet natuurbescherming;
- Hoofdstuk 7 toetst het plan aan het NNN.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In voorliggende Natuurtoets wordt niet ingegaan op de Boswet.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Groene Bureau d.d. 16 december 2016 is aangegeven dat drie provincies (Utrecht, Overijssel en Gelderland) de geldende "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten" (LNV, 2009) aanhouden en blijven hanteren in de Wet natuurbescherming. De verwachting is dat ook overige provincies deze beschermingsstatus aanhouden. De lijst wordt begin 2017 door de provincies geëvalueerd en waar nodig aangepast. Bij voorliggende toetsing is uitgegaan dat de lijst gehanteerd blijft en dat de nesten een jaarrond beschermde status houden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1t/m4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden (zie ook tabel E in de bijlage).

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel C en D van voorliggend rapport. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is versterking van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de Bijlage voor een uitgebreide toelichting.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natura 2000

Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en / of Vogelrichtlijn. Voor de gebieden en de daarbij aangewezen soorten en habitattypen zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Een activiteit mag niet leiden tot significant negatieve effecten op deze doelen of tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Indien op voorhand significante effecten niet uitgesloten kunnen worden dient een Passende beoordeling opgesteld te worden.

2.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden; de Natura 2000-gebieden maken daar deel van uit. Naast de Natura 2000-gebieden bevat het NNN ook overige leefgebieden van soorten en – om isolatie te voorkomen – gebieden die een verbinding vormen tussen natuurgebieden. Het NNN is onderdeel van het actieve beleid om bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. De natuurgebieden die behoren tot het NNN en hun functies worden planologisch beschermd, hier

geldt het 'nee, tenzij'- principe. De planologische bescherming betekent in het kort dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNN. Hieraan wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Binnen provincie Fryslân wordt in plaats van de term NNN, de (oude) term Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gehanteerd. Ook buiten de EHS zijn natuurwaarden aanwezig. De provincie Fryslân heeft in het Natuurbeheerplan haar ambitie voor het natuurbeheer in en buiten de beschermde gebieden vastgelegd. Middels een subsidiestelsel stimuleert de provincie het behoud en/of verbetering van bos- en natuurelementen die belangrijk zijn voor het behoud van natuurwaarden, landschappelijke of cultuurhistorische waarden. Eigenaren en gebruikers van gronden die binnen de begrenzing liggen van een natuurgebied of agrarisch natuur- of beheergebied, hebben de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor het beheer of kwaliteitsverbetering van dergelijke elementen. Subsidies worden op vrijwillige basis aangevraagd. De beheerder ontvangt subsidie om bijvoorbeeld later te maaien in vogelweidegebieden.

3 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek ([paragraaf 3.2](#)) en gedurende het terreinbezoek ([paragraaf 3.3](#)) van voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 3.4](#) wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

3.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het project;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

'Andere' beschermde soorten die zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel C en D in de bijlage) zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, wordt de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij wordt nagegaan of er in de periode 2012-2017 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Daarnaast worden indien relevant ook telmee.nl gebruikt. Deze maakt gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het projectgebied. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie wordt een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ of provinciale digitale atlassen. Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied t.o.v. van het NNN is de provinciale website geraadpleegd.

3.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemd bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 31 januari 2017 is vanaf circa 13:45 uur een terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij bewolkt weer met een temperatuur van circa 4 C° (www.buienradar.nl). Tijdens het terreinbezoek is het projectgebied te voet en is de watergang bemonsterd met een RAVON visnet.

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

4 Resultaten

In [paragraaf 4.1](#) wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven. Vervolgens wordt in [paragraaf 4.2](#) in gegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek), waarna in [paragraaf 4.3](#) de ligging van gebieden beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming en het NNN in de omgeving van het projectgebied aangegeven wordt.

4.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied ligt ten oosten van de N361 en ten westen van het Lauwersmeer en loopt van Ezumazijl tot Oostmahorn (gemeente Dongeradeel, provincie Fryslân). Het gaat om de waterloop Nije Feart.

De waterloop 'Suderie' loopt vanuit Dokkum, ten zuiden van Ezumazijl richting het Lauwersmeer. Ten westen van Ezumazijl loopt de Suderie (deels) over in de Nije Feart. Op dit punt ligt ten oosten van de Nije Feart het dorp Ezumazijl, ten westen ligt een boerderij met een betonpad en een rij bomen met ruigte. De oever heeft deels een kunststofbeschoeiing met palen (zie ook figuur 4.1, bovenste afbeeldingen). Vanaf halverwege het betonpad is de gehele oever tot aan Oostmahorn onbeschoeid. Langs/in dit deel van de waterloop zijn weinig of geen water- of oeverplanten aanwezig. Wel is er een kruidachtige vegetatie aanwezig rondom de bomen, welke wijzen op voedselrijke omstandigheden (bijv. aanwezigheid ridderzuring). Aan het begin van het betonpad, gezien vanuit het noorden, ligt dwars op de Nije Feart een bomenrij met een takkenhoop. Zie ook figuur 4.1.

Via een duiker loopt de Nije Feart vervolgens verder naar het noorden. Dwars hierop ligt een slootje (direct ten noorden van Ezumazijl), welke weinig tot geen waterleven bevat. Oeverplanten (riet) zijn wel aanwezig in dit slootje. Het gebied naar het noorden toe is opener doordat er ten westen en ten oosten van de waterloop voedselrijke agrarische percelen liggen. De waterloop is aan beide kanten geschoond. Op 1/3de van het projectgebied ligt een sloot die vanuit de Nije Feart tot halverwege het projectgebied (ter hoogte van de gaswinninglocatie) loopt. Deze sloot is eveneens geschoond en bevatte veel bagger.

Halverwege het projectgebied zijn aan de westzijde een aantal akkerpercelen. Deze percelen zijn niet geschoond, waardoor oeverbeplanting (voornamelijk riet) waargenomen kon worden. Nog iets verder naar het noorden ligt aan de linkerkant een gaswinning met bosschages eromheen. Op dit punt is eveneens een brug aanwezig welke de west- en oostzijde met elkaar verbindt. Het wandel- en fietspad dat hier loopt heeft aan de zuidwest zijde enkele grote bomen. Aan de oostzijde is een golfterrein aanwezig. Op dit golfterrein zijn enkele plassen en jonge boompjes aanwezig. Vanaf dit punt is de oever tot aan het einde van het projectgebied begroeid met oeverbeplanting (voornamelijk riet).

Nog iets noordelijker bevindt zich in de Nije Feart een dam met een duiker. De noordkant van de dam bestaat uit een schot, aan de zuidkant is een duiker zichtbaar. Voorbij deze dam loopt de Nije Feart zowel noordelijk (waar het tegen een doodpunt aanloopt) als oostelijk. De toekomstige vaarweg loopt langs de oostelijke aftakking. Hier vinden we een (opslag)terrein met riet met een talud eromheen (met eveneens riet). Aan de zuidkant is een intensief onderhouden grasveldje wat dienst doet als camping. Op het moment van het terreinbezoek waren geen gasten en/of campers aanwezig. Vervolgens gaat de waterloop weer in noordelijke richting. De oevers bevatten hier eveneens oeverbeplanting (riet, soms wilgenroosje). De Nije Feart komt hier uit op

een aanmeerplaats voor boten, behorend bij Esonstad. Esonstad is geen onderdeel van deze natuurtoets; de toekomstige vaarroute sluit hier aan op de bestaande voorzieningen van Esonstad. Verder naar het noorden komt de waterloop via een keersluis uit op het Lauwersmeer.

In Figuur 4.1 is een impressie gegeven van het projectgebied.

Figuur 4.1. Impressie van het projectgebied.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het projectgebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft de vogelsoorten met een jaarrond beschermd, beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming. De soorten zijn weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht waargenomen beschermde soorten (Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10) en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest aangegeven met een 'X', in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF, 2012-2017 en telmee.nl) op basis van de bureaustudie. Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF (1 februari 2017) en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)*	Buizerd	X		
	Havik	X		
	Roek	X		
Zoogdieren	Otter		X	
	Verschillende vleermuizen**		X	
Reptielen	Komt niet voor			
Amfibieën	Komt niet voor			
Insecten - Dagvlinders	Komt niet voor			
Insecten - Kevers	Komt niet voor			
Insecten - Libellen	Komt niet voor			
Vissen	Komt niet voor			
Planten	Komt niet voor			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

** Vleermuizen: laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet.

4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen

Op basis van het bureauonderzoek en het terreinbezoek wordt per soortgroep ingegaan op de eventuele (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten in het projectgebied.

Afbakening relevante soorten

Aangezien het projectgebied grotendeels gecultiveerd is, in een verstoorde omgeving ligt en het verspreidingsgebied van een aantal soorten niet tot aan Ezumazijl of Oostmahorn loopt, zijn niet alle biotoop-kritische (sub)soortgroepen relevant. Zo zijn er onder andere op basis van het terreinbezoek geen effecten (overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb) aan de orde op de beschermde (sub)soortgroepen: reptielen, amfibieën, vlinders, libellen en overige soortgroepen

(kevers, kreeftachtigen, weekdieren, mieren en slakken) en flora. Er is voor deze soort(groep)en geen essentieel leefgebied in het projectgebied. Effecten zijn op voorhand uitgesloten.

De overige soortgroepen worden hierna beschreven: vogels, zoogdieren (vleermuizen en otter) en vissen.

Vogels

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het projectgebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Er zijn in het projectgebied geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Deze komen ook niet voor in het projectgebied aangezien geschikte bomen ontbreken. In de omgeving zijn wel geschikte bomen aanwezig. Ook hierin zijn geen jaarrond beschermde nesten waargenomen.

Soorten met mogelijk een jaarrond beschermd nest (categorie 5)

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het projectgebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen.

Algemene vogelsoorten (artikel 3.1 en 3.5)

In het projectgebied en directe omgeving zijn diverse vogelsoorten aangetroffen die ook in de omgeving zullen broeden (koolmees, winterkoning, rietgors). Daarnaast zijn foeragerende brandganzen en knobbelzwanen waargenomen in de graslandpercelen ten oosten van de Nije Feart. In de bosjes zijn verschillende oude vogelnesten aanwezig. Daarnaast kunnen de sloten met riet eveneens gebruikt worden als broedlocatie voor diverse algemene vogelsoorten.

Gevolgen van de ingreep op de vogelsoorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Zoogdieren

Vleermuizen

Bij het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen (laatvlieger en soms ruige dwergvleermuis) verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen (rosse vleermuis en soms ruige dwergvleermuis) verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Figuur 4.2. Impressie van het gat in een boom ten westen van de Nije Feart, ter hoogte van de gaswinning.

In het voorliggende projectgebied is halverwege de Nije Feart, ter hoogte van de gaswinning een gat gevonden in een boom. Met een verrekijker is waargenomen dat de holte naar boven toe dieper de boom in loopt. Het gat is echter ongeschikt als vaste rust- en verblijfplaats doordat er geen vrije invliegkans is door de aanwezigheid van een andere boom (zie soortenstandaard Rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis). Zie ook figuur 4.2. Afgezien van deze boom, zijn geen andere bomen met holen waargenomen. De overige bomen in het projectgebied zijn voornamelijk jonge bomen. Daarmee kan een vaste rust- en verblijfplaats van de ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis uitgesloten worden. Een vaste rust- en verblijfplaats van de laatvlieger kan eveneens uitgesloten worden doordat deze zijn verblijfplaats heeft in gebouwen.

Uit de bureaustudie blijkt dat er vleermuizen voorkomen in en rondom het projectgebied. Vleermuizen benutten beschutte trajecten om vanaf de verblijfplaats foerageergebieden te bereiken. Ze kiezen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en vliegen bij voorkeur uit de wind. Veelal wordt langs deze structuren mogelijk ook gevoerd. In het projectgebied zijn dergelijke lijnvormige elementen en daarmee ook mogelijk ook vliegroutes aanwezig, zoals de bomenrijen in de buurt van het dorp Ezumazijl en rondom de gaswinninglocatie, maar ook de waterloop in het projectgebied.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in Hoofdstuk 5 behandeld.

Overige (land)zoogdieren

Uit de bureaustudie komt naar voren dat in de omgeving van het projectgebied de otter is waargenomen. Het Lauwersmeer vormt een geschikt leefgebied voor de soort. Tijdens het terreinbezoek zijn geen sporen of individuen van de otter waargenomen. De otter geeft de voorkeur aan natuurlijke oevers met voldoende dekking (riet) en rust (zoogdierverspreiding.nl). In het zuidelijk deel van het projectgebied is er te weinig dekking aanwezig om als essentieel leefgebied voor de otter te fungeren. In het noordelijk deel van het projectgebied zijn weliswaar volop rietkragen aanwezig, maar ontbreekt het aan rust (door het park Landal Esonstad en golfpark). Het projectgebied biedt daardoor geen geschikt leefgebied voor de otter. De soort heeft echter een groot territorium, mogelijk zou hij gebruik kunnen maken van de watergang.

Vissen

Het verspreidingsgebied van vissoorten die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming loopt niet door tot aan het projectgebied (www.friesland.vissenatlas.nl). Tijdens het terreinbezoek zijn geen beschermde vissoorten waargenomen en worden ook niet verwacht in het projectgebied. Aanwezigheid van en negatieve effecten op beschermde vissoorten zijn uitgesloten.

4.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 4.2 en die een beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 4.2 Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het projectgebied.

Soortgroep	Soort	Beschermings-regime	Aanwezigheid	Toelichting
Vogels	Broedvogels	Artikel 3.1 en 3.5	Aanwezig	Diverse broedvogels in bomen en rietkragen
Zoogdieren	Verskillende soorten vleermuizen	Artikel 3.5	Aanwezig	Groenstructuren vormen foerageergebieden en/of vliegrouwe
	Otter	Artikel 3.5	Mogelijk aanwezig	Kan gebruik maken van de watergang

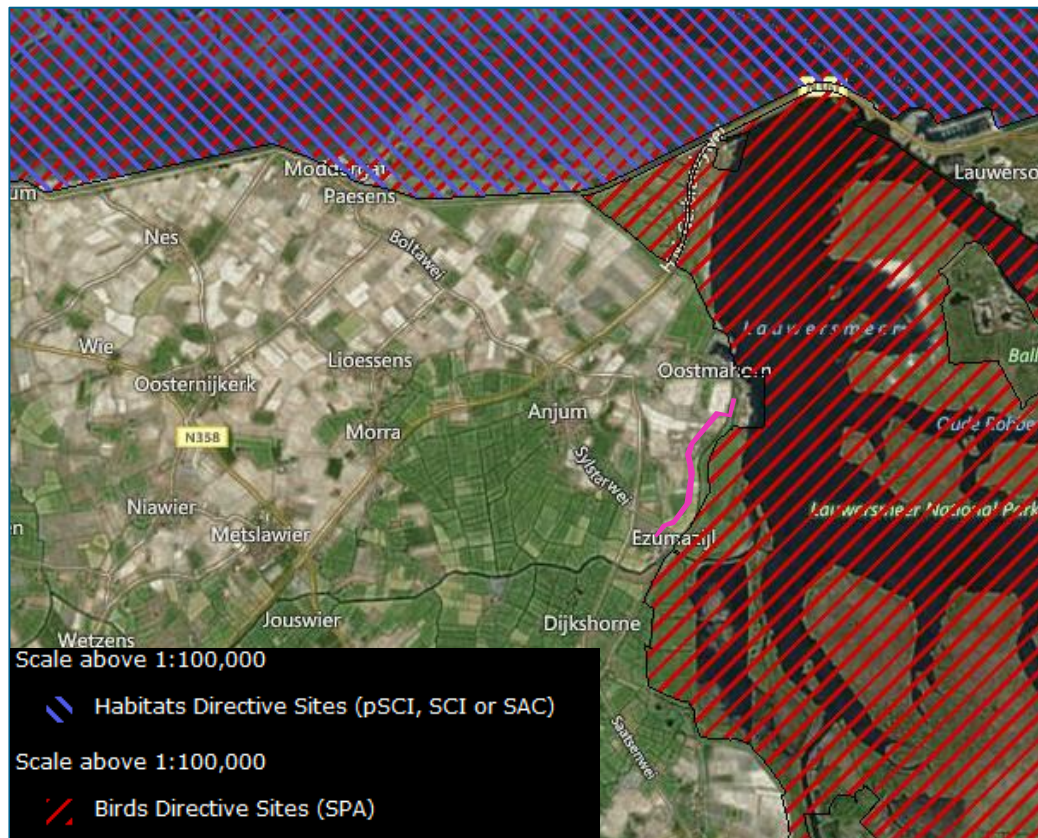
4.3 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

Het projectgebied ligt niet in maar wel nabij een beschermd Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied Lauwersmeer ligt op circa 50 meter ten oosten van het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied ligt op 3,6 km afstand het Natura 2000-gebied Waddenzee.

Gezien externe werking mogelijk een rol speelt bij het op korte afstand gelegen Natura 2000-gebied Lauwersmeer, wordt in de volgende paragraaf getoetst of de werkzaamheden negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

De Waddenzee ligt buiten het invloed gebied van het project voor wat betreft vermessing en verzuring, verdroging of geluid- en lichtverstoring. Er worden geen effecten verwacht op broedvogel- en niet-broedvogelsoorten, habitats van soorten of habitattypen in het Natura 2000-gebied Waddenzee. Daarom wordt dit gebied verder niet meegenomen in deze natuurtoets.

Figuur 4.3. Locatie projectgebied (roze lijn) ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Zie ook legenda. Rood gestreept zijn Vogelrichtlijngebieden, blauw gestreept zijn Habitatrichtlijngebieden. Waddenzee heeft beide richtlijnen. Bron: Natura 2000.eea.europa.eu, geraadpleegd op 9 februari 2017.

4.3.1 Instandhoudingsdoelstellingen Lauwersmeer

Sinds de afdamming in 1969 is het Lauwersmeer een groot zoetwatermeer. Het landschap bestaat uit extensief begraasde graslanden, uitgestrekte rietvelden en langs de randen struwelen en bossen. Ook komen in het gebied duinvalleibegroeiingen voor. Het gebied biedt daardoor een leefomgeving aan voor broedende moerasvogels, steltlopers van zoet water en doortrekkende ganzen en eenden.

*De Lauwerszee was, tot het sluiten van de Lauwersdam, een getijdengebied aan de zuidrand van de Waddenzee. Aanvankelijk hield de kweldervegetatie het nog even vol, maar gaandeweg trad ook hier verzoeting op en verdwenen soorten als Kortarige zeekraal (*Salicornia europaea*) en Zeeaster (*Aster tripolium*). Er ontstonden uitgestrekte rietvelden, waarin op grote schaal wilgenstruweel opsloeg, terwijl andere plekken dichtgroeiden met Duinriet (*Calamagrostis epigejos*) en Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*). Om grazige delen in het gebied als broedgebied voor weidevogels en als foerageergebied voor ganzen en eenden te behouden werden grote grazers ingezet. Koniks en Schotse hooglanders zorgen er tegenwoordig voor dat grote delen van het gebied nog steeds uit grasland bestaan en dat de rietvelden niet te dicht worden. Een groot*

deel van het Lauwersmeer bestaat hierdoor uit een door kuddes begraasd, savanneachtig landschap. De weidsheid van het Lauwersmeer wordt versterkt door de eindeloze rietvelden. Aan de randen van het gebied liggen struwelen en enkele aangeplante bossen. In het noordelijke, meest zandige deel bestaan de struwelen vooral uit Duindoorn. Enkele percelen met waardevol grasland worden 's zomers gehooid, terwijl sommige rietvelden in de winter gemaaid worden (synbiosys.alterra.nl).

Het Natura 2000-gebied is aangewezen als een Vogelrichtlijngebied voor 13 broedvogelsoorten en 29 niet-broedvogelsoorten (synbiosys.alterra.nl). Het Lauwersmeer was eveneens aangewezen als Beschermd Natuurmonument. De status van deze gebieden zijn onder de nieuwe Wet natuurbescherming komen te vervallen. Daardoor is het Lauwersmeer alleen nog aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelen zijn in tabel 4.3 weergegeven.

Het gebied ten oosten van het projectgebied, direct achter de dijken, doet dienst als wintergastenweide en nog oostelijker als moeras. Zie ook paragraaf 4.4. In dit deelgebied (genoemd 'Bochtjesplaat') werd voorheen beweide met vee van boeren en wordt vervolgens (deels) gemaaid ten behoeve van ganzenbeheer (Beheerplan Lauwersmeer, 2016). Het werd jaarrond gemaaid en bemest met ruige stalmest. Het bestond voor een groot deel uit voedselrijke en relatief droge rietvegetaties. Op dit moment (2016-2017) vindt op Bochtjesplaat een herinrichting plaats voor het creëren van een gevarieerd gebied met nat grasland, ruig rietland en ondiepe waterplassen. Hierbij wordt onder meer de kade sterk verlaagd zodat het bij hoge waterstanden kan inunderen, waarmee het gebied dienst doet als rietmoeras (Beheerplan Lauwersmeer 2016). Dit maakt het gebied aantrekkelijker voor steltlopers en rietbroeders.

Instandhoudingsdoelen

Instandhoudingsdoelen Lauwersmeer						
		SVI Landel ijk	Doelst. OMV	Doelst. KWA	Draagkracht # vogels	Draagkracht # vogelparen
Broedvogelsoorten						
A021	Roerdomp	--	=	=		10
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=		20
A084	Gauwe Kiekendief	--	=	=		4
A119	Porseleinhoen	--	=	=		15
A132	Kluut	-	=	=		110
A137	Bontbekplevier	-	=	=		4
A151	Kemphaan	--	>	>		20
A194	Noordse Stern	+	=	=		5
A222	Velduil	--	=	=		1
A272	Blauwborst	+	=	=		120
A275	Paapje	--	=	=		11
A292	Snor	--	=	=		25
A295	Rietzanger	-	=	=		1900
Niet-broedvogelsoorten						
A005	Fuut	-	=	=	60	
A017	Aalscholver	+	=	=	70	
A034	Lepelaar	+	=	=	80	
A037	Kleine Zwaan	-	=	=	140	
A038	Wilde Zwaan	-	=	=	10	
A041	Kolgans	+	=	=	190	
A042	Dwerggans	--	=	=	40	
A043	Gauwe Gans	+	=	=	1100	
A045	Brandgans	+	=	=	1700	
A048	Bergeend	+	=	=	480	
A050	Smient	+	=	=	1600	
A051	Krakeend	+	=	=	900	
A052	Wintertaling	-	=	=	1900	
A053	Wilde eend	+	=	=	1700	
A054	Pijlstaart	-	=	=	510	
A056	Slobeend	+	=	=	290	
A059	Tafeleend	--	=	=	130	
A061	Kuifeend	-	=	=	540	
A067	Brilduiker	+	=	=	40	
A068	Nonnetje	-	=	=	9	
A075	Zeearend	+	=	=	1	
A125	Meerkoet	-	=	=	970	
A132	Kluut	-	=	=	90	
A137	Bontbekplevier	+	=	=	60	
A140	Goudplevier	--	=	=	150	
A156	Grutto	--	=	=	260	
A160	Wulp	+	=	=	50	
A161	Zwarte ruiter	+	=	=	100	
A190	Reuzenstern	+	=	=	10	

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelen voor de broedvogel- en niet-broedvogelsoorten van het Natura 2000-gebied Lauwersmeer. Aangegeven zijn de landelijke staat van instandhouding (LSVI) en de doelstelling omvang (OMV) en kwaliteit (KWA) van het leefgebied. Legenda: '+' = gunstig, '-' = matig gunstig, '--' = zeer ongunstig, '>' = uitbreiding, '=' = behoud. Bron: synbiosys.alterra.nl

4.3.2 Kwalificerende waarden op het projectgebied

Voor een aantal vogelsoorten is een mogelijke relatie tussen de (omgeving van het) projectgebied en het Lauwersmeer. Hieronder wordt het voorkomen van de soorten in de omgeving van het projectgebied omschreven.

Broedvogels

Bruine - en grauwe kiekendief broeden vooral in uitgestrekte rietlanden en natte terreinen. Deze soort komt daarmee niet tot broeden in de directe omgeving van projectgebied. Mogelijk kunnen deze soorten foeragerend voorkomen; de intensieve begrazing welke voorheen plaatsvond heeft echter negatieve invloed op de veldmuizendichtheden en daarmee de foerageermogelijkheden. Bochtjesplaat is daarmee (nog) niet echt aantrekkelijk (Beheerplan Lauwersmeer, 2016). Dezelfde conclusie kan getrokken worden voor de velduil, welke vooral voorkomt in moerassige open gebieden (vogelbescherming.nl).

Roerdomp, porseleinhoen en snor komen vooral voor in vernatte terreinen en vochtige tot natte rietzomen. Deze zijn niet aanwezig in de omgeving van projectgebied. Aanwezigheid van deze soorten kan worden uitgesloten.

Kluut broedt op droogvallende, slikkige terreinen. Peilfluctuaties zijn belangrijk voor deze soort. Dit geldt ook voor de bontbekplevier (houdt wat meer van korte pioniersvegetaties) en kemphaan, welke vooral houdt van natte schrale graslanden (vogelbescherming.nl). Noordse stern lijdt onder de ontzilting en vegetatiesuccessie, deze soort komt vooral voor op kleine eilanden of schiereilanden vrij van verstoring door mens en roofdier (vogelbescherming.nl). Ook deze vegetaties/kenmerken zijn niet aanwezig in de directe omgeving van projectgebied.

Rietzanger, blauwborst en paapje komen voor op terreinen met afwisseling van kale bodem/grazige vegetatie, rietruigte en struwelen. Blauwborst komt voor in de omgeving van het projectgebied (op de Bochtjesplaat) en mogelijk ook in het projectgebied. Paapje komt vooral voor in kruidenrijke, open graslanden. Zou mogelijk voor kunnen komen in Bochtjesplaat. Het beheerplan geeft echter aan de het paapje daar niet voor komt. Voor de rietzanger ontbreekt het in het beheerplan nog aan gegevens. Deze soort zou, net als de blauwborst, waarschijnlijk voor komen in de omgeving van het projectgebied.

Niet-broedvogels

In de omgeving van het projectgebied komt in de huidige situatie alleen voedselrijke graslanden voor. Deze zijn voor soorten kolgans, grauwe gans, brandgans, dwerggans en smient geschikte foerageergebieden. Wilde zwaan zou eveneens foeragerend kunnen voorkomen op de agrarische percelen. De overige aangewezen niet-broedvogelsoorten komen vooral voor op ondiepe wateren of slikkige, droogvallende oevers.

4.3.3 Conclusie aanwezige natuurwaarden

Al met al kunnen de broedvogels blauwborst en rietzanger mogelijk voorkomen in de omgeving van het projectgebied. Daarnaast kunnen de bruine - en grauwe kiekendief en velduil foeragerend voorkomen. Niet-broedvogelsoorten kolgans, grauwe gans, brandgans, dwerggans, smient en wilde zwaan kunnen foerageren in (de omgeving van) het projectgebied. In hoofdstuk 6 worden de effecten van het voornemen op de soorten en daarmee op de instandhoudingsdoelen beoordeeld.

4.4 Provinciaal beleid

4.4.1 EHS

In het projectgebied is geen EHS-gebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde EHS-gebied is op circa 50 meter ten oosten van het projectgebied gelegen. Het betreft 'EHS overige natuur'. Het beheertype wat hierop ligt, waar subsidie voor aangevraagd kan worden, is 'wintergastenweide' (N13.02). Meer naar het oosten toe is het natuurdoeltype aangeduid als 'moeras' (N05.01). Op 700 meter afstand van het zuidelijkste deel van het projectgebied liggen percelen aangeduid als beheertype kruiden- en faunarijck grasland ('beheergebied en natuur buiten EHS' volgens figuur 4.5, maar zie ook figuur 4.4).

Figuur 4.4. Beheertypen waar subsidie voor aangevraagd kan worden (met uitzondering van L-typen) rondom projectgebied (rood omkaderd). Zie ook legenda. Bron: Kaarten Natuurbeheerplan 2017, provincie Fryslân, geraadpleegd op 8 februari 2017.

Hieronder wordt een korte beschrijving gegeven van welke vegetaties en kenmerken vallen onder het natuurbeheertype 'wintergastenweide' en 'moeras' (<http://www.portaalnatuurenlanschap.nl>).

Wintergastenweide N13.02

Wintergastenweide omvat voedselrijk, productief grasland welke dient als *foerageergebied* voor ganzen, zwanen en eenden. Dergelijke grasland kent een intensief beheer van maaien en

bemesten, en gaat kort de winter in. Ze liggen in open landschappen zoals in het landschapstype Laagveen en zeeklei en Rivierengebied, ze komen op diverse voedselrijke bodems voor.

Veel grasetende vogelsoorten zijn de laatste decennia door intensivering van de landbouw sterk in aantal toegenomen. Mede door de grote internationale verantwoordelijkheid voor deze soorten en het jacht- en schadebeleid zijn en worden *diverse reservaten voor wintergasten ingericht*.

Goede wintergastenweide staat in de winter vaak deels onder water of kent open water in de directe omgeving. Hierdoor kent het ook een *rustfunctie voor diverse vogels*. *De graslanden bestaan uit energierijke grassoorten, deze vormen het voedsel voor grasetende vogels zoals kolgans, rietgans, brandgans, grauwe gans, smient, kleine en wilde zwaan*. De betekenis voor andere soortgroepen dan vogels is gering. Het aandeel van andere planten dan gras is door het intensieve beheer meestal klein.

Moeras N05.01

Moerassen komen voor op de overgang van zoet water naar land. Het lage deel van Nederland is vrijwel volledig ontstaan als moeras. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de laaggelegen veen- en kleigebieden van Nederland. Moeras ontstaat in stilstaand voedselrijk, zoet water achter de duinen, in overstromingsvlakten van rivieren en beken of in kwelgebieden langs de randen van de zandgronden en in beekdalen. De bodems zijn zeer nat, voedselrijk en matig zuur tot neutraal.

Typische moerasplanten zijn hoge grassen als riet en rietgras, grote zeggen, biezen en galigaan. *Moeras is van groot belang voor vogels, libellen, vissen, amfibieën en enkele zoogdieren als bever, otter, noordse woelmuis en waterspitsmuis*. Moeras omvat open begroeiingen van riet, lisdodde en biezen in water; rietlanden en rietruigten. Hierin weerspiegelt zich de overgang van water naar land. Aan de waterkant vormen losgeslagen planten drijftillen met waterscheerling, zeggen, galigaan en slangenwortel. Het rietland kan vrij open zijn met poeltjes waarin waterplanten groeien, kruidenrijk met diverse orchideeën en blauwe knoop of mosrijk met blad- en levermossen of al ouder met hoog opgaand riet die geleidelijk overgaan in ruigten met moerasspirea of poelruit.

4.4.2 Ganzenfoerageergebied

H het hele zuidelijke deel van het projectgebied, tot aan de gaswinninglocatie, ligt in een ganzenfoerageergebied. Zie ook figuur 4.5. Voor deze gebieden geldt dat ganzen niet verjaagd en geschoten mogen worden vanaf 1 november tot en met 31 maart. De ganzen mogen hier vrij eten en rusten. Boeren die hun percelen (vrijwillig) aanmelden als ganzenfoerageergebied ontvangen een vergoeding. Een aantal ganzensoorten, zoals brand- en rotgans, trekken op een later tijdstip weg. Boeren kunnen het foerageergebied verlengen tot 1 mei of 1 juni; deze gebieden worden 'ganzenfoerageergebieden-soortspecifiek' genoemd (www.fryslan.frl).

4.4.3 Agrarische natuurtypen

Het westelijk deel en mogelijk ook een stuk van het oostelijk deel van het projectgebied valt onder het leefgebied 'open akkerland'. Zie ook figuur 4.6 (een grotere detaillering ontbreekt). Deze aanduiding is bedoeld voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Binnen deze grenzen is het mogelijk om subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te vragen. Het beheer binnen open akkerland is gericht op het waarborgen van voldoende geschikte nestlocaties, jaarrond beschikbaarheid van voldoende zaden en tijdens het broedseizoen ook insecten. Nestlocaties en foerageergebieden dienen in elkaars nabijheid te liggen. In de

wintermaanden of tijdens de trektijd zijn akkers (met voldoende zaden) cruciaal om de winter te overleven. Hier kan een vergoeding, via een collectief, voor verkregen worden in de vorm van beheersubsidie (Beheerplan 2017, provincie fryslân).

Legenda

natuur_overzicht

Natura2000

natura2000 gebieden

Planologische EHS

EHS water

EHS overige natuur

EHS Beheergebied

Beheergebied en natuur buiten EHS

Ganzenfoerageergebied

Figuur 4.5. Natuur overzichtskaart rondom projectgebied (rode omkaderd). De groenbruine gebieden vallend onder Natura 2000-gebieden zijn 'EHS overige natuur'. Zie ook legenda. Bron: Provincie fryslân, geraadpleegd op 8 februari 2017.

Figuur 4.6. Leefgebiedenkaart rondom projectgebied (rode lijn). Zie ook legenda. Water is blauw gekleurd. Bron: Provincie fryslân, geraadpleegd op 8 februari 2017

5 Toetsing Wnb - Soortbescherming

In [paragraaf 5.1](#) is de effectbepaling van het project gegeven. In [paragraaf 5.2](#) worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb).

5.1 Effectbepaling project

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zijn een aantal storingsfactoren te verwachten:

- Verstoring door geluid, licht en trilling;
- Optische verstoring;
- Vergravingen langs oevers en baggeren;
- Aanleggen vaste bruggen;
- Kappen bomen/boschages zuidelijk deel projectgebied en ter hoogte van gaswinlocatie;

In de gebruiksfase dient rekening te worden gehouden met permanente verstoring als gevolg van het opwaarderen naar een vaarroute. Er zal daardoor een hogere mate van verstoring door geluid en licht optreden dan in de huidige situatie. Dit geldt ook voor optische verstoring.

5.2 Toetsing effect op beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat het projectgebied een potentieel geschikt biotoop biedt voor vogels en zoogdieren (zie ook Tabel 4.2). Om deze reden is er enkel op deze soortgroepen een potentieel effect aan de orde. De onderstaande effectbeoordeling richt zich alleen op deze soort(groep)en. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten en ondervinden geen effect van het voornemen.

5.2.1 Vogels

De niet-broedvogels die gebruik maken van het projectgebied beschikken over voldoende alternatief leefgebied (agrarische gebied rondom en Lauwersmeer), dat negatieve effecten hierop kunnen worden uitgesloten.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 en 3.5). Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de werkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze (en wanneer de soorten uit artikel 3.5 kunnen uitwijken naar alternatief leefgebied) zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde.

In het projectgebied kunnen nesten gebouwd worden door rietzanger en rietgors (met name in rietkragen) en watervogels (bv wilde eend, meerkoet, fuut). Indien nesten aanwezig zijn mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het projectgebied (waar de werkzaamheden plaatsvinden) vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

voor (broed)vogels. Denk hierbij aan het verwijderen van oevervegetatie langs de gehele Nije Feart en het kappen van bomen in het zuidelijk deel van het projectgebied en het gedeelte ter hoogte van de gaswinning. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het projectgebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van broedgevallen binnen het projectgebied dan worden locatiespecifieke maatregelen voorgesteld en/of wordt het projectgebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

In de gebruiksfase zal er een hogere mate van verstoring optreden doordat er (meer) boten de vaart gebruiken. In de huidige situatie is er reeds sprake van verstoring door kleine watersport. De hogere mate van verstoring zal ten opzichte van de huidige situatie minimaal zijn. Bovendien worden de oevers zodanig natuurvriendelijk ingericht dat er meer ruimte is voor een bredere strook oeverbeplanting. De toekomstige inrichting met natuurvriendelijke en duurzame oevers zal daardoor naar verwachting de foerageer- en broedmogelijkheden voor vogels in het projectgebied verhogen. Negatieve effecten op vogels zijn hiermee in de gebruiksfase uitgesloten.

5.2.2 Zoogdieren

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Verwacht wordt dat het projectgebied gebruikt wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Het projectgebied vormt gezien de afwezigheid van unieke groene/natuurlijke elementen ten opzichte van de omgeving naar verwachting geen essentieel foerageergebied (d.w.z. van essentieel belang voor de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in de omgeving).

Voor de ontwikkeling van de natuurvriendelijke en duurzame oevers, dienen enkele bomen te worden gekapt. De bomen - ten zuiden van de bosschages in het zuidelijk deel van het projectgebied - zijn voor de aanleg van een aanmeervoorziening en oeverbescherming gerooid. Hier is reeds een omgevingsvergunning voor verkregen. Het gaat om bomenrij van circa 100 meter lang. De bosschages die in het verlengde hiervan liggen, maar binnen het projectgebied, zullen niet een essentieel onderdeel zijn van een vliegroute. Deze leiden als het ware naar een 'dood punt'. Bovendien staan, aan de overkant van de Nije Feart, ook bomen welke een lijnvormige structuur vormen. Het kappen van de bosschages in het zuiden van het projectgebied heeft daarmee geen negatieve effecten op (vliegroutes van) vleermuizen. Dit geldt ook voor het te verwijderen bosje ter hoogte van de gaswinningslocatie. Ten westen van dit bosje is een bosschage aanwezig welke de lijnvormige structuur in stand houdt. Daarmee zijn effecten op mogelijk vliegroutes in de omgeving uitgesloten. Bovendien verbetert de aanleg van natuurvriendelijke oevers met veel rietzones de foerageermogelijkheden. In de toekomst zou dit zelfs een positief effect kunnen hebben op vleermuizen.

Vleermuizen zijn nacht-actieve dieren die overdag niet door de werkzaamheden worden verstoord. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is het van belang dat er in de activiteitenperiode van de vleermuizen (15 april – 15 oktober), gewerkt wordt tijdens reguliere werkuren en niet 's nachts.

De voorgenomen ontwikkeling zorgt derhalve niet voor een overtreding van verbodsbepalingen uit de wet. De toekomstige inrichting met natuurvriendelijke en duurzame oevers kan bovendien de foerageermogelijkheden in het projectgebied verhogen. In alle redelijkheid kan worden gesteld dat het voorgenomen project weinig of geen invloed zal hebben op de vleermuisactiviteiten binnen en rondom het projectgebied. Voor wat betreft vleermuizen zijn er geen belemmeringen ten aanzien van de Wet Natuurbescherming.

Otter

Een enkel individu van de otter kan voorkomen in de waterloop. De otter is een mobiele soort. Deze soort zal op afstand blijven van de werkzaamheden. Bovendien is er voldoende leefgebied binnen het Lauwersmeer. Daardoor zijn effecten op de otter uitgesloten.

6 Toetsing Wnb – Gebiedsbescherming

In [paragraaf 6.1](#) is de effectbepaling van het project gegeven. In [paragraaf 6.2](#) wordt het project getoetst aan het beschermingsregime de Wet natuurbescherming (Wnb).

6.1 Storingsfactoren

Om het project te kunnen toetsen is het van belang om eerst de verwachte storingsfactoren in beeld te brengen.

Het voornemen kan in principe een breed scala van effecten op het Natura 2000-gebied Lauwersmeer veroorzaken. De effectenindicator van het Ministerie van EZ die hiervoor is ontwikkeld geeft een eerste indicatie van de factoren die een rol kunnen spelen en de mate van gevoeligheid van de aanwezige natuurwaarden (broedvogel- en niet-broedvogelsoorten) voor deze factoren. Voor de Effectenindicator is het Natura 2000-gebied 'Lauwersmeer' als uitgangspunt genomen. Zie figuur 6.1 voor een overzicht van de gevoeligheid per soort voor alle factoren.

Bij de effectenindicator is als activiteit 'onderhoud waterlichaam' gekozen. Binnen deze activiteit wordt vooral baggeren ten behoeve van vaarbewegingen bedoeld. Activiteit 'watergang' gaat daarentegen vooral in op de aanleg en het gebruik van een watergang (synbiosys.alterra.nl). Hier zijn een viertal andere storingsfactoren van toepassing, in onderstaande opsomming cursief weergegeven. Deze worden eveneens meegenomen in de beoordeling. Al met al zijn uit de Effectenindicatoren de onderstaande storingsfactoren gedestilleerd bij het aanleggen van natuurvriendelijke en duurzame oevers in combinatie met baggeren:

- *Oppervlakteverlies;*
- *Versnippering;*
- Vermesting door N-depositie uit de lucht;
- Verontreiniging;
- *Verdroging;*
- Verandering stroomsnelheid;
- Verandering overstromingsfrequentie;
- Verandering dynamiek substraat;
- Verstoring door geluid;
- *Verstoring door trilling;*
- Optische verstoring;
- Verstoring door mechanische effecten.

Niet al deze verstoringfactoren zijn van belang voor de toetsing. In de volgende paragraaf worden de relevante effecten afgebakend.

Storingsfactor	Bewuste verandering soortensamenstelling																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Aalscholver (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bergeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Blauwborst (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bontbekplevier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bontbekplevier (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Brandgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Brilduiker (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Bruine Kiekendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dwerggans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Fuut (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Goudplevier (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grauwe Gans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grauwe Kiekendief (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grutto (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kemphaan (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kluut (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kluut (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kolgans (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Krakeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kuifeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Lepelaar (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Meerkoet (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nonnetje (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Noordse Stern (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Paapje (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Pijlstaart (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Reuzenster (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Slobeend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Smient (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Snor (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Tafeleend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Velduil (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wilde eend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wilde Zwaan (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wintertaling (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Wulp (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zeearend (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Zwarte ruiter (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Figuur 6.1. Gevoeligheid van broedvogel- en niet-broedvogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Lauwersmeer is aangewezen voor alle storingsfactoren. Bron: Ministerie van EZ, 2017.

Afbakening relevante effecten

Ter afbakening van de relevante effecten kan gesteld worden dat er geen oppervlakteverlies en daarmee ook geen versnippering optreedt als gevolg van het aanleggen van natuurvriendelijke – en duurzame oevers. Doordat er geen bronbemaling wordt toegepast, zal er eveneens geen sprake zijn van verdroging van habitat binnen het Natura 2000-gebied (of daarbuiten).

Aangezien het Natura 2000-gebied niet wordt betreden (er wordt niet gewerkt achter de dijk), treden er geen mechanische effecten en verandering van dynamiek substraat op. Eventuele luchtwervelingen (als gevolg van mechanische effecten) worden opgevangen door de dijk. Bij het afgraven van de oevers, plaatsen van natuurvriendelijke en duurzame oevers komen daarnaast geen verontreinigde materialen vrij. Een verdere toetsing aan deze storingsfactoren is niet aan de orde.

Door de aanwezigheid van sluizen, zullen de werkzaamheden in de Nije Feart geen effect hebben op de stroomsnelheid of overstromingsfrequentie van de deelgebieden in het Lauwersmeer. Doordat tussen de werkzaamheden en het Natura 2000-gebied een dijk ligt, kan ook optische verstoring worden uitgesloten.

Al met al worden de volgende storingsfactoren getoetst: geluid, trilling en vermesting door stikstofdepositie uit de lucht.

6.2 Toetsing effecten op Natura 2000-gebied Lauwersmeer

In hoofdstuk 4 is geconcludeerd dat een aantal aangewezen broedvogel- en niet-broedvogelsoorten voorkomen in de omgeving van het projectgebied. Dat zijn: blauwborst, rietzanger, kolgans, grauwe gans, brandgans, dwerggans, smient en wilde zwaan. De bruine kiekendief, grauwe kiekendief en velduil kan foeragerend in de omgeving van het projectgebied voorkomen. Hieronder wordt per storingsfactor gekeken wat het effect is op de instandhoudingsdoelen van deze soorten.

Geluid

De blauwborst, rietzanger, dwerggans, bruine kiekendief, grauwe kiekendief en velduil zijn gevoelig voor geluid. De verwachting is dat het geluid geproduceerd door de werkzaamheden (denk aan afgravingen met kraan, transporteren grond) opgenomen zal worden in het achtergrond geluid. Bovendien vangt de dijk ook enige mate van geluid weg. De soorten worden binnen het Natura 2000-gebied daardoor niet verstoord door geluid. De enkele soort die buiten het Natura 2000-gebied gaat foerageren heeft buiten het projectgebied voldoende alternatief foerageergebied. Het betreft bovendien een tijdelijk project.

Trilling

Alleen de dwerggans is gevoelig voor trilling. Deze soort is bovendien alleen aanwezig in de winter. Net als bij geluid is de verwachting dat trilling opgenomen wordt in de reeds aanwezige trilling (geproduceerd door verkeer/agrarische handelingen) en over afstand afvlakt. Bovendien zijn er voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig. De dwerggans kan tijdelijk elders foerageren. Effecten op de instandhoudingsdoelen als gevolg van trilling zijn daarmee uitgesloten.

Vermesting

Het Natura 2000-gebied Lauwersmeer betreft een Vogelrichtlijngebied. Binnen dit gebied zijn geen stikstofgevoelige habitats aanwezig. Er zijn alleen indirecte effecten op het leefgebied van

vogels. Gezien de aard en omvang van de tijdelijke werkzaamheden zijn effecten voortkomend uit vermessing door stikstofdepositie uit te sluiten.

In de gebruiksfase zullen in potentie meer pleziervaart gebruik kunnen maken van de Nij Feart. Door de dijk worden veel storingsfactoren opgevangen. Bovendien zal de toekomstige situatie met bredere randen oevervegetatie extra broedgelegenheid bieden voor rietbroeders. Dit zou in potentie positief uitvallen voor de instandhoudingsdoelstelling van de rietzanger, blauwborst en paapje.

Al met al worden geen effecten verwacht op de instandhoudingsdoelstelling van de in het Lauwersmeer aangewezen broedvogel- en niet-broedvogelsoorten. Er is geen effect op het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied en daarom is er geen aanleiding om te verwachten dat er op Natura 2000-gebieden op grotere afstand nog effecten zullen optreden. Een vervolgonderzoek vanuit de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

7 Effecten op de EHS

Voor wat betreft de EHS is bij indirecte aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen EHS binnen het projectgebied. Er is van directe aantasting van de EHS dan ook geen sprake. Provincie Fryslân past echter externe werking toe. Dit houdt in dat ingrepen de (net) buiten een EHS-gebied liggen ook moet worden getoetst op aantasting van de EHS. In de omgeving van het projectgebied liggen wel EHS-gebieden. Het gaat om een wintergastenweide (N13.02) en moeras (N05.01).

Zoals in hoofdstuk 6 is omschreven, is de verwachting dat de potentiële storingsfactoren 'geluid' en 'trilling' opgenomen worden in het achtergrondgeluid en -trilling. De soorten die gebruik maken van de wintergastenweide en moeras zullen daardoor niet verstoord worden. Een wintergastenweide bestaat uit voedselrijk grasland, deze is niet gevoelig voor vermesting. Ook moeras bestaat volgens de omschrijving in hoofdstuk 4 uit voedselrijke bodem. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN in de nabijheid van het project kunnen daarmee worden uitgesloten. De reeds lopende inrichting van Bochtjesplaat zal resulteren in een gevarieerd gebied met nat grasland, ruig rietland en ondiepe waterplassen. Het in dit rapport getoetste project, realiseren van natuurvriendelijke – en duurzame oevers, complimenteert dit doel door brede oeverranden te creëren. De ontwikkeling in het projectgebied heeft daardoor geen effect op de directe omgeving van het projectgebied. Vanuit dit oogpunt zijn er voor NNN geen belemmeringen.

Mogelijk treedt er als gevolg van de werkzaamheden lokale verstoring op in ganzenfoerageergebieden en leefgebied open akkerland. Deze soorten zullen de directe omgeving van de werkzaamheden mijden. Bovendien zijn er voldoende alternatieve foerageermogelijkheden in de omgeving. Effecten op foerageergebieden en leefgebied open akkerland zijn daarmee uitgesloten.

8 Bronnen

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Arnhem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Provincie Fryslân, 2016. Provinciaal Natuurbeheerplan 2017. Vastgesteld op 27 september 2016.

RVO, 2014. Soortenstandaard ruige dwergvleermuis | *Pipistrellus nathussii*. Versie 2.0 December 2014.

RVO, 2016. Natura 2000-gebheerplan Lauwersmeer (8). Maart 2016. Definitief Beheerplan.

Overig:

NDFF

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.naturalis.nl

www.vivara.nl

www.telmee.nl

www.vlindernet.nl

www.libellennet.nl

www.portaalnatuurenlanschap.nl

Bijlagen

Bijlage I: Wettelijk kader

Soortbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze Bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel C en D van deze Bijlage. Daarnaast zijn er een aantal vogelsoorten die een jaarrond beschermd nest hebben. Deze zijn opgenomen na tabel A.

Tabel A. Vogels die vallen onder artikel 3.5 (Bern bijlage II, Bonn bijlage I) én in Nederland broeden. Info tabel: Ingekorte lijst vogelsoorten Conventie van Bern bijlage II. Deze lijst is ingekort door alleen die vogels op te nemen die volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Nederlandse Fauna serie deel 5 uit 2002) en de Avifauna van Limburg (uit 2006) in Nederland broeden. Dwaalgasten en overwintelaars zijn uit de lijst verwijderd.

Appelvink	Grote bonte specht	Purperreiger
Baardman	Grote gele kwikstaart	Putter
Beflijster	Grote karekiet	Ransuil
Bergeend	Grote stern	Rietgors
Bergfluitier	Grote zilverreiger	Rietzanger
Bijeneter	Havik	Rode wouw
Blauwborst	Heggenmus	Roerdomp
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborst
Boerenwaluw	Huiswaluw	Roodborsttapuit
Bontbekplevier	IJsvogel	Roodhalsfuut
Bonte strandloper	Kerkuil	Rouwkwikstaart
Bonte vliegenvanger	Klapekster	Sijs
Boomklever	Klein waterhoen	Slangenarend
Boomkruiper	Kleine barmsijs	Slechtvalk
Boompieper	Kleine bonte specht	Smelleken
Boomvalk	Kleine karekiet	Snor
Bosrietzanger	Kleine plevier	Sperwer
Bosruiter	Kleine zilverreiger	Spotvogel
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger
Braamsluiper	Kluut	Steenuil
Brandgans	Kneu	Steltkluut
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tjiftjaf
Draaihals	Krekelzanger	Torenvalk
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluitier
Dwergmeeuw	Kuifmees	Velduil
Dwergstern	Kwak	Visarend
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Visdief
Europese kanarie	Lepelaar	Vuurgoudhaan
Fitis	Matkop	Wespendief
Fluitier	Middelste bonte specht	Wielewaal
Geelgors	Nachtegaal	Winterkoning
Gekraagde roodstaart	Nachtzwaluw	Witbandkruisbek
Gele kwikstaart	Noordse stern	Witte kwikstaart
Geoorde fuut	Oehoe	Witwangstern
Glanskop	Oeverloper	Woudaap
Goudhaan	Oeverpieper	Zeearend
Grasmus	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Graspieper	Ooievaar	Zwarte ooievaar
Graszanger	Orpheusspotvogel	Zwarte roodstaart
Grauwe kiekendief	Paapje	Zwarte specht
Grauwe klauwier	Pestvogel	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zwarte wouw
Griel	Poelruiter	Zwartkop
Groene specht	Porseleinhoen	Zwartkopmeeuw
Groenling		

Overzicht vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (ministerie LNV, 2009)

Soort	Categorie	Toelichting
Steenuil	1	Nesten die ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Gierzwaluw, Roek	2	Nesten van koloniebroeders
Grote gele kwikstaart, Huismus, Oehoe, Ooievaar, Kerkuil, Slechtvalk	3	De fysieke voorwaarden voor de vaste nestplaats zijn afhankelijk van bebouwing, vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
Boomvalk; Buizerd; Havik, Ransuil Sperwer, Wespandief en Zwarte wouw	4	Vogels die jaar in jaar uit in hetzelfde nest broeden en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen

Tabel B. Soorten (niet zijnde vogels) die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren-landzoogdieren	hamster
	geelbuikvuurpad		otter
	heikikker		bever
	kamsalamander		hazelmuis
	knoflookpad		lynx
	rugstreeppad		noordse woelmuis
	vroedmeesterpad		wilde kat
	poelkikker		wolf
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis
	apollovlinder		bechsteins vleermuis
	boszandoog		bosvleermuis
	donker pimpernelblauwtje		brandts vleermuis
	grote vuurvlinder		franjestaat
	pimpernelblauwtje		gewone grootoorvleermuis
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis
	zilverstreephoobeestje		grote hoefijzerneus
Insecten-haften	oeveraas		grote rosse vleermuis
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus
	vermiljoenkever		laatvlieger
Insecten-libellen	mercuurwaterjuffer		meervleermuis
	bronslibel		mopsvleermuis
	gaffellibel		noordse vleermuis
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis
	rivierrombout		watervleermuis
Insecten-nachtvlinders	sierlijke witsnuitlibel		gewone dwergvleermuis
	teunisbloempijlstaart	Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus
Reptielen	dikkopschildpad	Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug
	kemp's zeeschildpad		gewone vinvis
	lederschildpad		bruinvis
	soepschildpad		dwergpotvis
	gladde slang		gestreepte dolfijn
	muurhagedis		gewone dolfijn
	zandhagedis		gewone spitsdolfijn
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos		grijze dolfijn
	tonghaarmuts		kleine zwaardwalvis
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren		narwal
Vissen	steur		orka
	houting		tuimelaar
Weekdieren	bataafse stroommossel		witflankdolfijn
	platte schijfhoren		witsnuitdolfijn
Zaadplanten	liggende raket		noordse vinvis
	drijvende waterweegbree		potvis
	groenknolorchis		butskop
	kruiwend moerasscherm		dwergvinvis
	zomerschroeforchis		griend
			spitsdolfijn van gray
			witte dolfijn

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a. Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Brabant, vrijgesteld. Soorten met een asterisk (***) zijn alleen in Limburg - voor een deel van het jaar - vrijgesteld.

Zoogdieren	Waterspitsmuis	Donker pimpernelblauwtje
Aardmuis*	Wezel**	Duinparelmoervlinder
Boommarter	Wild zwijn	Gentiaanblauwtje
Bosmuis*	Woelrat*	Grote parelmoervlinder
Bunzing**	Amfibieën	Grote vos
Damhert	Alpenwatersalamander	Grote vuurvler
Das	Bruine kikker*	Grote weerschijnvlinder
Dwergmuis*	Gewone pad*	Iepenpage
Dwergspitsmuis*	Kleine watersalamander*	Kleine heivlinder
Edelhert	Meerkikker*	Kleine ijsvogelvlinder
Eekhoorn***	Middelste groene kikker*	Kommavlinder
Egel*	Vinpootsalamander	Pimpernelblauwtje
Eikelmuis	Vuursalamander	Sleedoorpage
Gewone bosspitsmuis*	Reptielen	Spiegeldikkopje
Gewone zeehond	Adder	Veenbesblauwtje
Grote bosmuis	Hazelworm***	Veenbesparelmoervlinder
Grijze zeehond	Levendbarende hagedis***	Veenhooibeestje
Haas*	Ringslang	Veldparelmoervlinder
Hermelijn**	Vissen	Zilveren maan
Huisspitsmuis*	Beekdonderpad	Libellen
Konijn*	Beekprik	Beekkrombout
Molmuis	Elrits	Bosbeekjuffer
Ondergrondse woelmuis*	Europese rivierkreeft	Donkere waterjuffer
Ree*	Gestippelde alver	Gevlekte glanslibel
Rosse woelmuis*	Grote modderkruiper	Gewone bronlibel
Steenmarter***	Kwabaal	Hoogveenglanslibel
Tweekleurige bosspitsmuis*	Dagvlinders	Kempense heidelibel
Veldmuis*	Aardbeivlinder	Speerwaterjuffer
Veldspitsmuis	Bosparelmoervlinder	Kevers
Vos*	Bruin dikkopje	Vliegend hert
	Bruine eikenpage	

Tabel D. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c

Planten	Groene nachtorchis	Roggelelie
Akkerboterbloem	Groensteel	Rood peperboompje
Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rozenkransje
Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Ruw parelzaad
Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Scherpkruid
Berggamander	Honingorchis	Schubvaren
Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubzegge
Blaasvaren	Kalketrip	Smalle raai
Blauw guichelheil	Karthuizeranjer	Spits havikskruid
Bokkenorchis	Karwijselie	Steenbraam
Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Stijve wolfsmelk
Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stofzaad
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Tengere distel
Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere veldmuur
Breed wollegras	Knollathyrus	Trosgamander
Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Veenbloembies
Dennenorchis	Korensla	Vliegenorchis
Dreps	Kranskarwij	Vroege ereprijs
Echte gamander	Kruiptijm	Wilde averuit
Franjegentiaan	Lange zonnedaauw	Wilde ridderspoor
Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde weit
Geplooid vrouwenmantel	Moerasgamander	Wolfskers
Getande veldsla	Muurbloem	Zandwolfsmelk
Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zinkviooltje
Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zweedse kornoelje
Gladde zegge	Pijlscheefkalk	

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstelling en ontheffingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10. Provincie Noord-Brabant verleent bijvoorbeeld geen vrijstelling voor een aantal soorten marterachtigen.

Naast dat het type vrijgestelde soorten verschilt per provincie, kan de grond waarop de vrijstelling geldt ook variëren tussen provincies. De vrijstelling hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Zo geldt de vrijstelling op basis het voorkomen of bestrijden van '...onnodig lijdende zieke of gebrekkige dieren' alleen in Flevoland en Utrecht. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Vrijstelling onder gedragscode

Een andere manier om vrijstelling te krijgen is door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierin staan gedragsregels om schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen bij het uitvoeren van bepaalde activiteiten. De goedgekeurde gedragscodes staan op de website van RVO vermeld (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>). Let hierbij op dat voor soorten genoemd in artikel 3.1 en 3.5 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' geen geldige ontheffingsgrond is en deze activiteit daardoor niet valt onder de gedragscode. Hiervoor dient alsnog een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel E worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel E. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10)

Ontheffingsgronden	VR-soorten (Artikel 3.1)	HR-soorten, Bonn en Bern (Artikel 3.5)	Andere soorten (Artikel 3.10)
1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2. Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3. Opsomming van:	X	X	X
- volksgezondheid en openbare veiligheid			
- veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
- ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
- ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
- voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
- schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedures

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar

uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk). De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een

vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

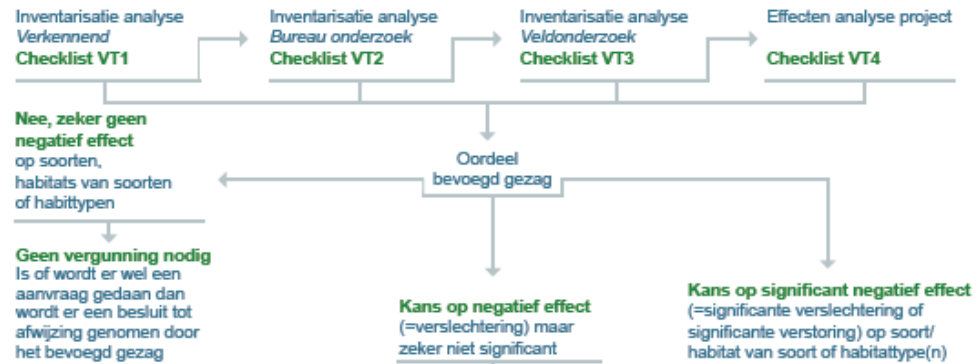
In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoet een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

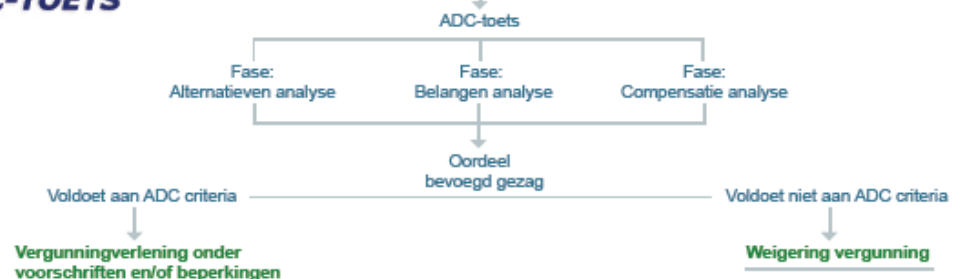
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets.
 Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Magnesiumweg 8
8445 PJ HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. 06 20 61 10 21
E. patricia.zeinstra@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.